

Nr 222.

Ankom till riksdagens kansli den 26 maj 1939 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna.

(2:a avd.)

I propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1939/40 har Kungl. Maj:t (kapitalbudgeten, bilaga 6, punkten 13) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna för budgetåret 1939/40 beräkna ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 3 mars 1939 dagtecknad proposition (nr 156), under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna m. m., att utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i ovannämnda statsrådsprotokoll för den 3 mars 1939 tillstyrkts, för budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Av förevarande proposition nr 156 inhämtats bland annat:

Departementschefen har inledningsvis erinrat om, att styrelsen för svenska landstingsförbundet i skrivelse den 18 november 1935 framhållit, att landstingen på grund av deras tryckta ekonomiska läge men framför allt på grund av de föreliggande förslagen om dövstumundervisningens förstatligande i regel icke ansett sig kunna eller böra offra medel för dövstumskolornas förbättring. Skolbyggnadernas underhåll samt skolmaterielens vidmakthållande och modernisering hade sålunda blivit betänkligt efter-satta, vilket givetvis vore att beklaga ur undervisningssynpunkt.

Vidare erinras, att i *den år 1936 verkställda utredningen* angående omorganisation av dövstumundervisningsväsendet framhållits bland annat, att, ehuru åtskilliga reparations- och förbättringsarbeten under senare år verkstälts å en del av dövstumskoldistriktens fastigheter, åtskilliga förbättringar dock återstode att utföra, innan skolorna med hänsyn till loka-

lerna kunde anses vara på ett tillfredsställande sätt anordnade. Vid skolorna å Manilla och i Härnösand vore de erforderliga arbetena av betydande omfattning. De sammanlagda kostnaderna för de ombyggnads- och förbättringsarbeten, som på grund av då rådande förhållanden kunde anses såsom behövliga under den närmaste framtiden, beräknades av utredningen till 1,356,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen hade i anledning härav anfört, bland annat, att frågan om skolornas iståndsättande och modernisering borde bliva föremål för en närmare utredning, i vilken de nya skolstyrelserna givetvis borde delta. Därvid syntes även böra tagas under övervägande, huruvida det icke i vissa fall, med hänsyn till de stora engångskostnader, som måste nedläggas på ifrågavarande byggnader, vore ekonomiskt fördelaktigare att uppföra nybyggnader på andra platser. Detta torde exempelvis möjligen vara förhållandet med skolorna å Manilla och i Lund. Styrelsen hade i detta sammanhang framhållit, att erforderliga iståndsättnings- och moderniseringsarbeten torde visa sig komma att draga större kostnader än vad 1936 års utredning beräknade.

Genom beslut den 20 maj 1938 anbefalldes Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att, i samråd med skolöverstyrelsen och med beaktande av vad av riksdagen anförts rörande byggnadsarbeten vid Broby gård, verkställa utredning rörande erforderliga arbeten för iståndsättande och modernisering av de lokaler, i vilka de statliga dövstumskolorna komme att inrymmas, samt att med denna utredning och det förslag, som därav kunde påkallas, till Kungl. Maj:t inkomma i så god tid, att ärendet kunde underställas 1939 års riksdag.

Byggnadsstyrelsen har nu överlämnat utredning och förslag i berörda hänseenden.

De skolor, vilka utredningen omfattat, äro Manilla dövstumskola å Djurgården i Stockholm, dövstumskolorna i Lund, Växjö, Vänersborg, Örebro, Gävle och Härnösand samt dövstumskolan å Broby gård.

Byggnadsstyrelsen, som samrått med undervisningsrådet N. J. F. Almqvist i vissa hithörande frågor, har framhållit, att utredningen särskilt beträffande ombyggnaderna visat sig vara synnerligen vanskelig på grund av de svårigheter, som förelegat att överblicka den nya organisationens inverknings på lokalbehovet. I flera fall hade under utredningens gång nya lokalbehov och krav på plats för ytterligare ökat antal elever framkommit och föranlett omstudering och utökning av de preliminära förslagen. Redan dessa hade, utöver att försätta de 40 å 50 år gamla byggnaderna i ett skick, som skäligen motsvarade sociala och hygieniska krav, som icke minst det senaste årtiondets utveckling medfört, avsett en genomgående utökning av lokalerna samt en anpassning efter de speciella krav, den nya organisationen av dövstumskolorna föranlett. De på grundvalen av dessa förslag preliminärt beräknade kostnaderna hade slutat på ett så avsevärt belopp som 1,670,000 kronor, oberäknat skolorna i Stockholm och Härnösand.

Efter hänsynstagande till de ytterligare utrymmeskrav m. m., som där- efter gjort sig gällande, hade denna sammanlagda kostnad ytterligare stegrats.

Redan de preliminära utredningarna hade givit vid handen, att för modernisering och iståndsättande av Manilla och Härnösands dövstumskolor skulle erfordras sådana belopp, att det måste starkt ifrågasättas, huruvida icke uppförandet av helt nya byggnader för dessa skolor måste anses vara den även ur ekonomisk synpunkt riktiga åtgärden.

Kostnaderna för de vid dövstumskolorna i Örebro, å Broby gård och i Härnösand erforderliga byggnadsarbeten hava av byggnadsstyrelsen specificerats sålunda:

Dövstumskolan i Örebro.

Östra byggnaden:

Byggnadsarbeten	kronor	36,500
Värme- och sanitära anläggningar	»	3,000
Elektriska ledningar	»	2,000
Oförutsedda utgifter och arvoden	»	12,500

Västra byggnaden:

Byggnadsarbeten	»	147,400
Värme- och sanitära anläggningar	»	24,000
Elektriska ledningar	»	3,600
Oförutsedda utgifter och arvoden	»	46,000
Tomtkostnader, förslagsvis	»	35,000
	kronor	310,000

Dövstumskolan å Broby gård.

Huvudbyggnaden och västra flygeln	kronor	32,000
Östra flygeln	»	9,400
»Röda stugan»	»	4,200
Snickarverkstaden	»	400
Ledningsarbeten och kulvert	»	5,000
Ny logementsbyggnad	»	130,000
Planeringsarbeten	»	500
Rörledningsarbeten i de befintliga byggnaderna	»	5,000
Elektriska ledningar i de befintliga byggnaderna	»	1,500
Oförutsedda utgifter och arvoden	»	37,000
	kronor	225,000

Dövstumskolan i Härnösand.

Nybyggnader.

Rektorsbostad och expedition	kronor	60,000
Gymnastikbyggnad	»	166,000
Lekhall	»	7,000
Skolbyggnad	»	382,000
Matsals- och sjukhusbyggnad	»	164,000
Elevbyggnad	»	165,000
D:o	»	165,000
Personalbyggnad	»	44,000
	kronor	1,153,000

Yttre arbeten.

Nya vägar och planer inom tomtområdet, rivning av gamla byggnader samt schaktning för rörledningar, rivningsarbeten för gamla byggnader, lek- och idrottsplaner, planerings- och planeringsarbeten m. m. . . .	kronor	105,000
Värme, vatten och sanitetstekniska installationer	»	325,000
Elektriska ledningar och hissar	»	62,000
Ritningar, kontroll och administration samt oförutsedda utgifter	»	140,000
		<u>Kronor 1,785,000.</u>

Härtill komma kostnader för konstnärlig utsmyckning.

Sammanfattningsvis uppgå de av byggnadsstyrelsen för samtliga byggnadsföretag vid dövstumundervisningsväsendet beräknade byggnadskostnaderna till följande belopp:

Om- och tillbyggnadsarbeten vid skolorna i Lund, Växjö, Vänersborg, Örebro, Gävle och å Broby gård, inberäknat kostnad för ytterligare tomtmark i Örebro	kronor	2,269,000
Nybyggnad i Stockholm, inberäknat ersättning till vissa nyttjanderätts-havare	»	1,895,000
Nybyggnad i Härnösand	»	1,785,000
Konstnärlig utsmyckning	»	100,000
		<u>Kronor 6,049,000.</u>

Härutöver borde, yttrade byggnadsstyrelsen, eventuellt för rivning av byggnaderna å Manilla och tomtens iordningställande därefter beräknas ett belopp av 70,000 kronor.

I ovan angivna kostnadssummor hade icke inräknats kostnader för anskaffning av möbler och inventarier.

Ifrågavarande arbeten beräknades skola i det närmaste slutföras under budgetåret 1940/41. Under nästa budgetår erfordrades i så fall medel för uppgörande av fullständiga ritningar, förvärv av tomtmark m. m. samt övriga förberedande arbeten. För dessa ändamål torde böra beräknas ett belopp av högst 500.000 kronor.

Departementschefen har för egen del anfört huvudsakligen följande:

Såsom departementschefen redan i propositionen nr 109/1937 framhållit, hade underhållet av de lokaler för dövstumskolorna, som av staten övertagits i samband med dövstumundervisningsväsendets förstatligande från och med den 1 juli 1938, under de senare åren blivit i betänklig grad

eftersatt. Att bland annat på grund härav de i allmänhet ålderdomliga byggnaderna icke nu befunde sig i tillfredsställande skick hade med all önskvärd tydlighet blivit bestyrkt av den av byggnadsstyrelsen verkställda utredningen, som även syntes giva vid handen, att de tidigare i ämnet verkställda utredningar, vilka legat till grund för beslutet om dövstumundervisningsväsendets förstatligande, icke innefattat uttömmande beräkningar rörande statens utgifter för byggnadsarbeten vid dövstumskolorna.

Emellertid hade departementschefen fått det bestämda intrycket, att kostnaderna för ett iståndsättande av dövstumskolebyggnaderna kunde avsevärt nedbringas, utan att därför dövstumskolornas verksamhet skulle behöva bli lidande. Departementschefen ansåge det för sin del erforderligt, att den föreliggande frågan med de undantag, som i det följande angåvos, underkastades en förnyad utredning, som borde taga sikte på att endast sådana byggnadsarbeten borde komma till utförande, som vore nödvändiga ur underhållssynpunkt eller med hänsyn till verksamheten vid dövstumskolorna utan tvekan erforderliga. Vad särskilt anginge Manilla-skolan i Stockholm, torde vid denna utredning, som lämpligen borde omhänderhavas av byggnadsstyrelsen i samråd med skolöverstyrelsen, böra jämväl undersökas möjligheten och lämpligheten av att för nämnda skola uppföra byggnad i annan stad än Stockholm, varvid som förutsättning för en sådan förläggning av skolan borde gälla, bland annat, att vederbörande stad till statsverket utan ersättning överläte tomt för ändamålet, som av Kungl. Maj:t godkändes. Det syntes ej osannolikt, att härigenom kunde ernås besparingar ej blott i fråga om byggnadskostnaderna utan jämväl i statens årliga utgifter för denna skola. Departementschefen ville i detta sammanhang förutskicka, att han ej på grundval av den nu föreliggande utredningen kunde finna anledning föreligga att vid de nybyggda skolorna jämväl anordna rektorsbostäder.

Den av departementschefen sålunda tillstyrkta ytterligare utredningen syntes emellertid icke böra utgöra hinder för att åtgärder för anskaffande av nya lokaler vidtagas i sådana fall, då ett uppskov skulle medföra allvarliga olägenheter för dövstumskolornas verksamhet. Så syntes vara förhållandet beträffande dövstumskolorna i Örebro, å Broby gård och i Härnösand.

Vid dövstumskolan i Örebro vore de nuvarande utrymmena uppenbart otillräckliga och otidsenliga. Åtgärder torde med det snaraste böra vidtagas för att tillgodose det föreliggande lokalbehovet. Byggnadsstyrelsens försag avsåge, att skolan skulle utbyggas så, att den kunde mottaga 150 elever. Detta antal kunde synas stort i betraktande av att skolöverstyrelsen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1939/40 för dövstumskolorna beräknat elevantalet vid denna skola under sistnämnda budgetår till 102. Då det emellertid vore att antaga, att skolan, som ju hade karaktär av specialskola för oegentligt dövstumma, komme att i ökad utsträckning besökas av elever, som ehuru icke dövstumma dock hade så starkt nedsatt hörsel förmåga att de icke kunde tillgodogöra sig undervisningen i vanlig

folkskoleklass, ansåge departementschefen sig icke böra ifrågasätta ändring i byggnadsstyrelsens berörda förslag. Åt byggnadsstyrelsen torde böra uppdragas att inleda förhandlingar om det förvärv av tomtområde, som borde komma till stånd vid ett genomförande av nämnda förslag.

Dövstumskolan å Broby gård för undervisning i lantbruksyrket och trädgårdsskötsel syntes icke kunna under nuvarande lokalförhållanden mottaga det antal elever (omkring 40), som beräknades komma att delta i undervisningen, när skolan vore i full verksamhet. Enligt vad från skolöverstyrelsen under hand upplysts kunde för närvarande högst 19 elever erhålla plats. Elevantalet beräknades läsåret 1939/40 uppgå till omkring 26. För att avhjälpa bristen på elevbostäder och i övrigt sätta byggnaden i behörigt skick syntes det nödvändigt, att de av byggnadsstyrelsen föreslagna byggnadsarbetena komme till utförande.

Såvitt departementschefen kunde bedöma, torde möjligheter föreligga att i viss utsträckning beskära det för de båda nyssnämnda skolorna ifrågasatta byggnadsprogrammet. Kostnaderna för arbetena vid dessa skolor, inklusive utgifter för förvärv av tomtmark för den förstnämnda skolan, syntes böra begränsas till sammanlagt 490,000 kronor. Härvid hade hänsyn icke tagits till utgifter för konstnärlig utsmyckning av lokalerna.

Även de vid *dövstumskolan i Härnösand* ifrågasatta byggnadsarbetena syntes vara av trängande beskaffenhet. Departementschefen hade övertygat sig om att de nuvarande lokalerna icke kunde anses tjänliga för sitt ändamål. Den av byggnadsstyrelsen ifrågasatta lösningen av denna byggnadsfråga torde kunna godtagas. Departementschefen ville emellertid föreslå, att kostnaderna för byggnadsföretaget begränsades inom ramen av ett anslag av 1,700,000 kronor. Utgifter för konstnärlig utsmyckning hade härvid icke medräknats.

De av departementschefen nu tillstyrkta byggnadsföretagen skulle alltså draga en kostnad av $(490,000 + 1,700,000 =) 2,190,000$ kronor. Enligt vad departementschefen inhämtat, förefunnos möjligheter att redan under nästa budgetår i viss omfattning igångsätta byggnadsarbetena. Emellertid torde det vara tillräckligt, om för ändamålet för nämnda budgetår anvisades det i årets statsverksproposition beräknade anslaget av 500,000 kronor. Av sjuätte huvudtitelns reservationsanslag till utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. torde böra bestridas de kostnader för ritningar, byggnadsplaner och dylikt, som föranleddes av utredningen rörande de vid dövstumskolorna i övrigt erforderliga byggnadsarbetena.

För konstnärlig utsmyckning torde anslag icke böra för nästa budgetår anvisas.

Med hänsyn till de av chefen för finansdepartementet i annat sammanhang förordade grunderna för redovisning av vissa jordegendomar, upplåtna för speciella ändamål, torde det i sinom tid få tagas under övervägande, i vad mån de kostnader, som nedlades på byggnadsarbeten å Broby gård, skulle över statens allmänna fastighetsfond överföras till domänfonden.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår beräknades vid den år 1936 verkställda utredningen angående omorganisation av dövstumundervisningsväsendet de ombyggnads- och förbättringsarbeten, som på grund av då rådande förhållanden kunde anses såsom behövliga under närmaste fram-

Utskottet.

tiden, till 1,356,000 kronor. Byggnadsstyrelsen har nu uppskattat kostnaderna för ifrågavarande arbeten till 5,724,000 kronor, vartill skulle komma 225,000 kronor för om- och tillbyggnadsarbeten vid dövtumskolan å Broby gård och 100,000 kronor för konstnärlig utsmyckning, för vilka två sistnämnda ändamål hänsyn icke kunnat tagas vid de ursprungliga kostnadsberäkningarnas uppgörande. Den betydande ökning av kostnaderna, som sålunda inträtt, sedan sistnämnda kalkyler verkställdes, är anmärkningsvärd. Departementschefen har också för sin del understrukt, att de tidigare i ämnet verkställda utredningarna, vilka legat till grund för beslutet om dövtumundervisningens förstatligande, icke innefattat uttömmande beräkningar rörande statens utgifter för byggnadsarbeten vid dövtumskolorna, varför den föreliggande frågan med undantag för vissa närmare angivna byggnadsföretag borde underkastas förnyad utredning. Utskottet vill framhålla angelägenheten av att vid den ifrågasatta utredningen största möjliga hänsyn tages till att endast sådana byggnadsarbeten böra komma till utförande, som krävas ur underhållssynpunkt eller äro oundgängligen nödvändiga med hänsyn till verksamheten vid dövtumskolorna.

Då åtskilliga skäl synas tala för en förflyttning av Manillaskolan i Stockholm till annan ort, anser utskottet i likhet med departementschefen möjligheten och lämpligheten av en dylik åtgärd jämväl böra göras till föremål för närmare undersökning i samband med ovannämnda utredning.

Enligt Kungl. Maj:ts föreliggande förslag skulle för nästa budgetår anvisas 500,000 kronor för igångsättande av vissa byggnadsarbeten vid dövtumskolorna i Örebro och Härnösand samt å Broby gård. Utskottet, som blivit övertygat om nödvändigheten av att de av departementschefen angivna byggnadsarbetena vid de två förstnämnda skolorna komma till utförande, har icke haft något att erinra mot vad i sådant avseende av departementschefen föreslagits. Vidkommande dövtumskolan å Broby gård vill utskottet framhålla, att de nu beräknade kostnaderna för till- och ombyggnader därstädes uppgå, även efter den beskärning av kostnadssumman som departementschefen ifrågasatt, till väsentligt större belopp än det, varmed utskottet vid behandlingen år 1938 av frågan om förvärvande för statens räkning av egendomen Broby gård ansett sig hava anledning räkna. En förklaring till de ifrågavarande höga kostnaderna torde måhända ligga i det förhållandet, att skolan nu beräknats för ett större antal elever än från början avsetts. Ytterligare anslagskrav, utöver de nu framställda, torde sannolikt även vara att emotse för här ifrågavarande ändamål. I frågans nuvarande läge vill utskottet dock icke motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må såsom kapitalinvestering i statens allmänna fastighetsfond till *Om- och nybyggnadsarbeten vid*

dövstumskolorna m. m., att utföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 mars 1939 tillstyrkts, för budgetåret 1939/40 anvisa ett *reservationsanslag* av 500,000 kronor.

Stockholm den 26 maj 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 220.
